

lender 1906); »Sveriges kartläggning, en översikt, utgiven av Kartografiska sällskapet» (1922); B. Thordeman; »Svensk kartografi under det sista halvsekle» (i »Bildreproduktionen i Sverige från början av nittonde århundradet», 1923).

A. H. B.-m.

Generalstabens litografiska anstalt, kartografisk anstalt, litografiskt koppar-, ljus- och boktryckeri, kemigrafisk anstalt m. m. samt kart- och bokförlag i Stockholm. 1828 anlade G. L. Dreyer (se d. o.) ett litografiskt tryckeri där, vilket 1833 blev statens tillhörighet och kallades Generalstabens litografiska inrättning. 1872 godkände K. m. t. ett kontrakt med sedermera hovintendenten A. Börtzell (1840—1918) om inrättandet av G. Statens upplåt lokal i Sergelska huset, f. d. justitiestatsministersbostaden Sergelgatan 1, där huvuddelen av G. varit förlagd, tills hela rörelsen 1924 överflyttade till Kungsbroplan 3 (med förlaget i Kungsbroplan 1). I kontraktet förband sig föreståndaren bl. a. att utföra litografiska arbeten för allmänna verk och inrättningar mot vanligt gällande pris, i kartreproduktion undervisa dem av Generalstabens personal, som därtill beordrades, vid fälttjänstövningar ställa erforderlig personal till förfogande och att i händelse av krig ställa hela anstalten med personal och inventarier till disposition mot ersättning. 1886 transporterades kontraktet på A. Börtzells tryckeri-a.-b., vilket 1913 uppgick som dotterbolag i a.-b. Sveriges litografiska tryckerier. Val av verkst. dir., som ock skall

vara föreståndare o. teknisk ledare, skall underställas K. m. t:s prövning o. godkännande. Som föreståndare efterträddes Börtzell 1898 av civilingenjören, sedermera överintendenten, fil. dr A. Lagrelius (se d. o.).

Arbeten utföras icke endast för statens räkning, utan den ojämförligt största omsättning kommer av privata arbeten och förlagsartiklar. G. sysselsätter omkr. 180 pers. Förlagsrörelsen omfattar dels av Rikets allmänna kartverk och Sveriges geologiska

undersökning utgivna kartor och andra publikationer, dels enskilda kartor, ss. automobil-, post- och järnvägs-, läns- och landskaps-, stads-, skolkartor m. fl., dels geografiska och kartografiska tidskrifter och andra arbeten, dels målskjutningsmateriel. Kartarkivet, som är tillgängligt för forskare, torde vara det största privata i Sverige. Sedan 1922 utger anstalten tidskr. *Globen*, organ för i Stockholm verkssamma geografiska, kartografiska, geologiska och kulturhistoriska föreningar. Bror Th.

Generalstaterna (holl. *Staten Generaal*). 1. Sedan 1400-talet i Nederländerna använd benämning på riksständer. I den nederländska republiken voro g. (*de Heeren Staten*) de av provinsständerna valda ombud, som utövade republikens suveränitetsrättigheter. De sammanträdde efter 1593 i Haag. Församlingens främste medl. var arvståthållaren. Vid röstning hade varje provins' ombud tills. en röst. Vid fransmännens erövring av Nederländerna 1795 upphörde dessa g.

2. I 1815 och 1848 års nederländska grundlagar nyttjas namnet g. om folkrepresentationen i konungariket Nederländerna (se *Nederländerna*, författning).

Generalstrejk, dets. som storstrejk (se d. o. och *Strejk*).

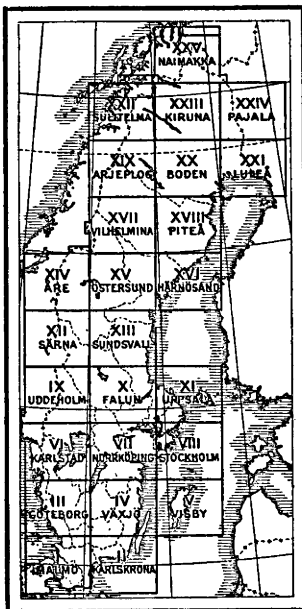
Generalsuperintendent, se *Superintendent*.

Generalsynod, se *Synodalförfattning*.

Generaltariff kallas vid tillämpningen av konventionaltariffsystemet, vid vilket konventionaltariffen bildas så småningom efter avslutandet av tarifftraktater med främmande länder, den autonomt fastställda tulltariffen. Denna innehåller högre tullsatsen än de i konventionaltariffen intagna och tillämpas emot länder, med vilka handelsfördrag icke ingåtts. Jfr även *Dubbeltariff*. K. H. A.

Generaltullarrendesocieteten, **Generaltulldirektionen**, **Generaltulldirektör**, **Generaltullförvaltare**, **Generaltullkontor**, se *Generaltullstyrelsen*.

Generaltullstyrelsen. Tullar funnos i Sverige redan under medeltiden, men någon gemensam styresman synes tullväsendet icke ha haft förrän 1577, då en överstetullnär i Stockholm tillsattes för att vaka över hela rikets tulluppbörd. Befattningen upphävdes snart. Genom 1594 års kammarordning ställdes tullarna under Kammarkollegium, och 1600 års tullordning uppdrog åt städernas borgmästare att jämte tullnärer ha uppsikt över tullen. En generaltullförvaltare med myndighet över tullväsendet och sjöfarten tillkom 1636. Han blev led. av Kammarkollegium, då det inrättades 1637. Tullärendena hänfördes då dit, men 1676 förklarades, att de åter skulle höra under Kammarkollegium. En del av dem handlades dock fortfarande av generaltullförvaltaren. Under Kammarkollegium, dit alla tullärenden 1678 fördes, inrättades 1681 ett tull- och li-



Indelningsplan till Generalstabens översiktskarta i skalan 1 : 400,000.